

Sanoma Osakeyhtiö

**Toimintakertomus
vuodelta
1973**

Sanoma Osakeyhtiö

kertomus
tilivuodelta
1973

Toimintakertomus vuodelta 1973

Sisältö

Johtokunnan kertomus tilivuodelta 1973

Yleiskatsaus	3
Sanoma Osakeyhtiö v. 1973	3
Sanomalehtiryhmä	4
Aikakauslehti- ja kirjaryhmä	6
Sanomapaino	8
Talous- ja hallintoryhmät	9
Suunnittelu- ja kehitysryhmä	10
Tekninen suunnitteluryhmä	10
Ammattikoulu	10
Lehtikuva Oy	10
Tuloslaskelma	11
Taseet	12
Osakeanti	15
Käyttöomaisuuden arvojen järjestelyt	15
Johtokunta	15
Ehdotus voittovarojen käytöstä	15
Tilintarkastuskertomus	14
Tilastoja	16
Viestintää, viihdettä, valistusta	17
Sanomalehti, valtio ja puolueet	19
Sopimukset ja luottamushenkilöt	21
Uutistapahtumia	22
HS:n pohjoisin lehdenjakaja	24
Johtajisto	25
Päätoimittajat	25

Sanoma Osakeyhtiö

Numeroina

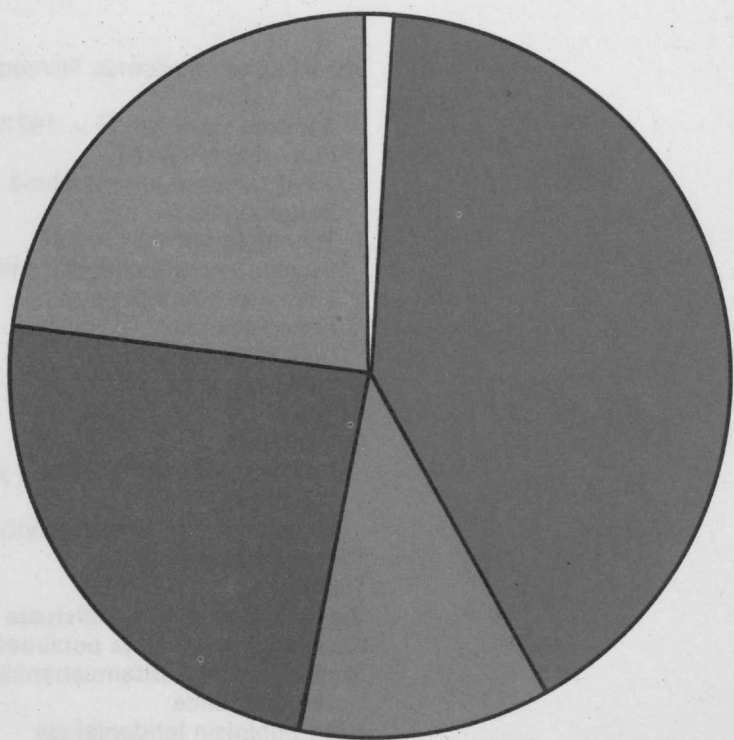
1973

1972

Liikevaihto	176,6 mmk	140,2 mmk
Tulos	2,0 mmk	1,2 mmk
Palkat	71,6 mmk	57,1 mmk
Omaisuuustaseen loppusumma	115,3 mmk	86,6 mmk
Osakepääoma	7,1 mmk	3,5 mmk
Henkilökunta	2442 henkeä	2446 henkeä
Jakajat	1604 henkeä	1730 henkeä
Asiamiehet	4097 henkeä	4989 henkeä
Paperin kulutus	54,3 milj.kg	45,2 milj.kg
Painoväri	0,73 milj.kg	0,68 milj.kg

Liikevaihdon
jakautuminen eri
kustannuseriin

- Voitto 1 %
- Palkat 41 %
- Sosiaalikulut 11 %
- Raaka-aineet 24 %
- Muut kustannukset 23 %

Johtokunnan kertomus tilivuodelta 1973

Yleiskatsaus

Suomessa vallitsi v. 1973 korkeasuhdanne. Tuotantokoneisto oli täydessä käytössä. Keskimääräinen työttömyysaste laski 2,6%:sta 2,3%:iin, mikä merkitsi — maassamme vallitsevaa työpaikkojen ja työntekijöiden sijaintipaikkojen eroa ajatellen — teollisuus-Suomessa melkoista työvoimapulaa.

Näinollen voisi luulla, että v. 1973 jää historiaan taloudellisesti hyvänä vuotena. Kuva kuitenkin muuttuu tarkastelua jatkettaessa.

Kokonaistuotannon kasvu — johdun osittain kapasiteetin riittämättömyydestä — oli alle 6 prosentin eli yli prosenttiyksikön edellisvuotta pienempi. Vaihrotaseen vajuus kasvoi lähes kolminkertaiseksi edellisvuodesta eli n. 1500 miljoonaa markkaan. Elinkustannusindeksi nousi runsaat 15 % ja tukkuhintaindeksi 22 %, rakennuskustannusindeksi 26 %. Työriidoissa menetettiin yli 2,5 miljoonaa työpäivää laskematta mukaan erilaisten jarrutusten aiheuttamaa työn tulosten menetystä. Viennin määrä kasvoi vain 4 % ja tuonnin määrä 15 %. Vastaavat arvolut olivat 25 ja 26 %. Vuonna 1973 muuttui rahamarkkinoiden keveys normaalia suuremmaksi rahankireydeksi.

Kun vielä otetaan huomioon EEC-sopimuksemme päätöksenteon viipyminen syksyyn, kansainvälinen inflaatio, valuuttakriisit erityisesti vuoden alkupuoliskolla ja voimakkaasti nousseet raaka-aineiden hinnat — varsinkin öljyn ja muiden energialähteiden — ei v. 1973 muodostunutkaan hyväksi vaan varsin epävakaaaksi talousvuodeksi.

Sanoma Osakeyhtiö v. 1973

Kun rahamarkkinat olivat v. 1972 keveät, saattoi lehtiemme tilausmyynti vuodelle 1973 tapahtua suotuisissa oloissa. Korkeasuhdanteesta johtui, et-

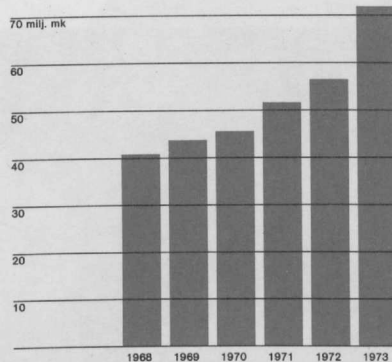
tä ilmoittelun ja mainonnan tarve oli suuri. Näinollen tuottojen vuotuiselle kehitykselle olivat edellytykset olemassa ja yhtiön liikevaihto kasvoikin n. 25 %, johon myös hinnankorotukset vaikuttivat.

Toisaalta inflaatio kohotti kustannuksia. Keväällä 1973 ei yleisissä työehtosopimusneuvotteluissa saatu aikaan keskitettyä ratkaisua, mikä aiheutti liittojen välisen palkankorotuskilpailun. Graafisen alan työntekijöillä ja toimittajilla sekä autonkuljettajilla oli pitkäaikaiset voimassa olevat työehtosopimukset. Neuvotteluissa saatiin aikaan myös alan toimistohenkilöstölle pitkäaikainen sopimus kolmeksi vuo-

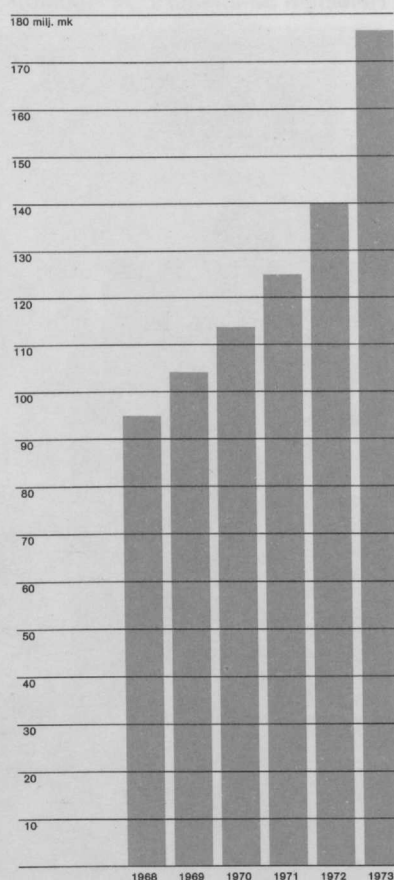
deksi. Kaikki nämä merkitsivät kuitenkin työrauhan pitempiaikaisen turvan hintana yleistä suurempia palkankorotusprosentteja. Yhtiön maksamat palkat sosiaalikuluneen nousivat 24,5 % ilman joulukuussa maksettua ylimääräistä palkkaa.

Paperin hinta nousi v. 1973 aikana sanomalehtipaperin osalta 6 % ja muiden paperilaatujen osalta 9 %. Kertomusvuoden aikana saatiin neuvoteltua myös sopimus paperin hinnoiksi v:lle 1974. Vuoden lopulla syntynyt n.k. öljykriisi aiheutti kuitenkin sen, että Paperitehtaiden Yhdistys ehdotti uusia paperin hintaneuvotteluja. Nämä neuvottelut olivat vuoden päättyessä vielä

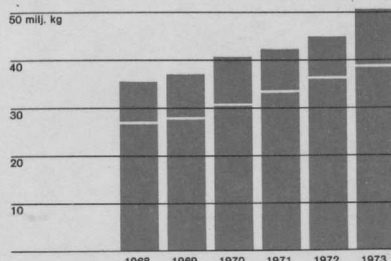
Sanoma Osakeyhtiön maksamat palkat

Sanoma Osakeyhtiön liikevaihto

Paperin kulutus Sanoma Osakeyhtiössä
— sanomalehtipainon osuus

kesken, mutta niiden aikana esiintulleet näkemykset ovat osaltaan aiheuttamassa melko synkkiä tulevaisuuden näkymiä koko maamme sanomalehdistöä ajatellen.

Myös kaikki muut kustannukset nousivat voimakkaasti, palkkojen ja raaka-aineiden osuus on kustannuksissamme kuitenkin ratkaiseva.

Kun tuotot nousivat kuluja enemmän parani myös yhtiön tulos. Tämä kaikki on seurausta myös siitä työstä, jota yhtiön palveluksessa olleet vuoden aikana suorittivat. Tunnustukseksi tästä yhtiö jakoi 2,0 miljoonaa markkaa ylimääräisinä palkkoina joulukuussa. Johtokunta esittää vielä tässä kiitokset kaikille yhtiön palveluksessa oleville.

Yhtiön palveluksessa oli 31. 12. 1973 työsuhteessa 4046 henkilöä.

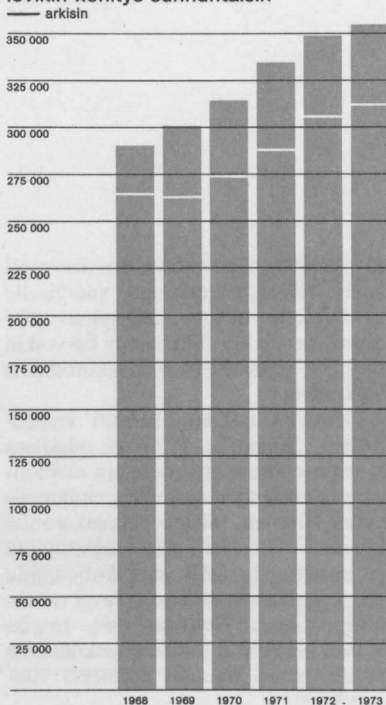
Sanomalehtiryhmä

Vuosikymmenen mielenkiintoisimpia keskustelun aiheita tiedonvälityksen alalla on ollut kysymys sanomalehdistön asemasta tulevaisuuden yhteiskunnassa.

Keskustelun myönteisin seuraus on ollut lehdistön irtautuminen alalle ominaisesta päivästä päivään -tunnelmasta vakavasti harkitsemaan sen aseman säilyttämisen ja vahvistamisen edellyttämiä toimenpiteitä. Teknistyvän

maailman tarjoamien uusien tiedonvälitysmahdollisuuksien vaikutuksia lehdistön tulevaisuuteen on usein yliarvioitu, mutta on myös käynyt selväksi, että vain kehittyvä — niin toimituksellisesti, teknisesti kuin markkinoinnillisestikin aikaansa seuraava — lehdistö voi selviytyä kilpailussa ja että lehdistön on tarkoin seurattava kehityksen

Helsingin Sanomien keskimääräinen levikin kehitys sunnuntaisin

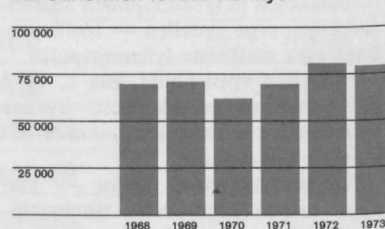
sille itselleen tarjoamia uusiakin toimialamahdollisuuksia.

Huolestuttavan piirteen muodostavat lehdistön tulevaisuudenkuvassa jo ko-keiluluontoisesti toteutettu postilaitoksen palvelun heikentäminen, jakelutoiminnan yleinen hajanaisuus ja yhteistyön puute. Lehdenkustannusalan ihmistyövaltaisuuden aiheuttaman voimakkaan kustannusten nousun lisäksi tulevaisuudenkuvaan sisältyy vaaroja, jotka liian helposti unohtuvat tarkasteltaessa tulokseltaan menestyksellistä vuotta.

Pääasiassa taloudellisen noususuhdanteen ja Helsingin Sanomien saavuttaman levikkiaseman ansiosta muodostui sanomalehtiryhmän tulos asetettujen taloudellisten tavoitteiden mukaiseksi ja edellisvuotta paremmaksi. Helsingin Sanomien levikin kasvunopeus hidastui odotusten mukaisesti ja jäi jonkin verran asetettujen tavoitteiden alapuolelle. Ilta-Sanomien osalta vaje oli odotettua suurempi.

Ilmoitustulojen osuus, joka yleensä päivälehdissä merkitsee noin 2/3 tulon muodostuksesta ja iltapäivälehdissä

Ilta-Sanomien levikin kehitys

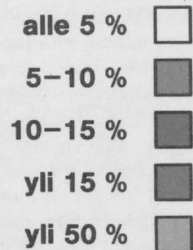

Helsingin Sanomien Etyk -toimitus.

HELSINGIN SANOMAT

Levikki prosentteina talouksien
määrästä

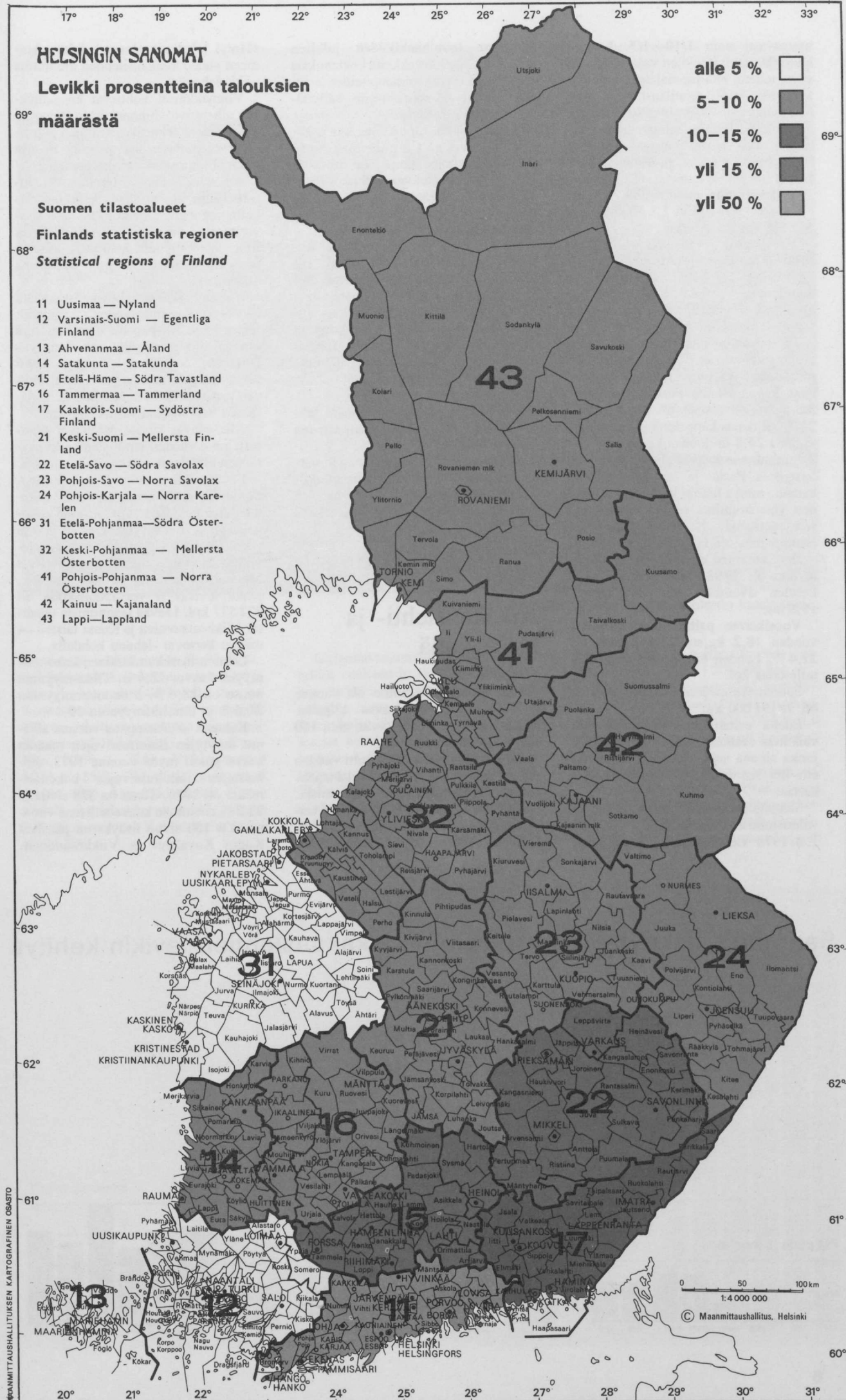

Suomen tilastoalueet

Finlands statistiska regioner

Statistical regions of Finland

- 11 Uusimaa — Nyland
- 12 Varsinais-Suomi — Egentliga Finland
- 13 Ahvenanmaa — Åland
- 14 Satakunta — Satakunda
- 15 Etelä-Häme — Södra Tavastland
- 16 Tammermaa — Tammerland
- 17 Kaakkois-Suomi — Sydöstra Finland
- 21 Keski-Suomi — Mellersta Finland
- 22 Etelä-Savo — Södra Savolax
- 23 Pohjois-Savo — Norra Savolax
- 24 Pohjois-Karjala — Norra Karelen
- 31 Etelä-Pohjanmaa — Södra Österbotten
- 32 Keski-Pohjanmaa — Mellersta Österbotten
- 41 Pohjois-Pohjanmaa — Norra Österbotten
- 42 Kainuu — Kajanaland
- 43 Lappi — Lappland

0 50 100 km
1:4 000 000

© Maanmittaushallitus, Helsinki

vastaavasti noin 1/10—1/5, korvasi kuitenkin levikkitulojen vajauksen. On syytä todeta, että suomalaisen sanomalehdistön vuosikertatilaushinnat ovat huomattavasti kansainvälisen tason alapuolella. Ilmoitustulojen suuri merkitys tulonmuodostuksessa korostaa lehdistön toiminnan poikkeuksellisen suurta haavoittuvuutta.

Helsingin Sanomain nettolevikki oli arkisin 311 438 (lisäys 2,1 %) ja pyhinä 355 116 (lisäys 1,6 %).

Vuosikerran sivumäärä oli 16 534 (lisäys 8 %) ja vuosikerta painoi 101,0 kg (lisäys 5,5 %). Kertomusvuoden huhtikuussa painettiin ensimmäisen kerran 84-sivuiset Helsingin Sanomain sunnuntainumerot.

Jakelutoiminnassa lisääntyi ns. oman jakelun osuus vuoden 1972 77,9 miljoonasta kappaleesta 81,0 miljoonaan kappaleeseen. Postin tilaajakakelun määrä oli vastaavasti vuonna 1972 24,7 miljoonaa kappaletta ja kertomusvuonna 24,8 miljoonaa kappaletta. Jakelutoiminnan kehittäminen jatkui yhteistyössä Posti- ja lennätinlaitoksen kanssa, minkä lisäksi lehdistön keskeinen yhteistoiminta osoitti vilkastumisen merkkejä. Helsingin Sanomain bruttopainos oli 117,5 milj. kpl.

Ilta-Sanomien keskimääräinen nettolevikki oli 79 983 (vähennys 3,7 %). Lehtien sivumäärä oli 7 084 (lisäys 19,8 %).

Vuosikerran paino nousi edellisen vuoden 18,2 kg:sta 22,1 kg:aan eli 21,4 %. Lehden bruttopainos oli 32,8 miljoonaa kpl.

Sanomalehtipaperin kokonaiskulutus oli 39 191 000 kg.

Edellä esitettyihin vertailulukuihin vaikuttaa osaltaan vuoden 1972 lakko, jonka aikana sekä Helsingin Sanomat että Ilta-Sanomat jäivät ilmestymättä 9 kertaa.

Sanomalehtiemme toimituksellista valmistumista hankaloitti 10. 5.—1. 6. 1973 viestiliikenteen lamauttanut

teknisten toimihenkilöiden julkisen sektorin lakko. Arvokkaita kokemuksia antaneiden erikoistointienpiteiden avulla uutispalvelu onnistuttiin säilyttämään lähes normaalina.

Ryhmän investoinnit laitteisiin ja kalustoon olivat n. 1,8 miljoonaa markkaa, josta sanomalehtipainon osuus oli 1,5 miljoonaa markkaa ja kuljetusvälineiden 0,3 miljoonaa markkaa. Laitteinvestoinnit kohdistuivat pääasiassa postitus- ja kuvalaattaosastoille.

Hankinnoilla pyritään saamaan kokemuksia Sanomala-koneistusta silmälläpitäen, minkä lisäksi nämä laitteet siirretään aikanaan Sanomalaan.

Sanomala-projektin asemakaavalliset ja kunnallistekniset kysymykset edistyvät aikaisempia vuosia ripeämmin Vantaan kaupungin ja yhtiömme yhteistyön löydettyä entistä tehokkaampia muotoja.

Henkilökunnan kokonaismäärä lehdenjakajia lukuunottamatta oli vuoden lopussa 1 333.

Sanoma Osakeyhtiön lähinnä varhaisnuorisolle järjestämien urheilukilpailujen osanottajamäärä oli yhteensä 159 827 henkilöä (vuonna 1972 151 109).

Aikakauslehti- ja kirjaryhmä

Aikakauslehtimarkkinoille oli vuonna 1973 oleellista voimakas kilpailu. Maassa laskettiin ilmestyvän noin 150 myytävää aikakauslehteä.

Kireä kilpailutilanne aiheutti vuoden aikana lehtien yhdistymistä sekä tapahtuneita omistuksellisia siirtymisiä. Naisten viikkolehtien kohdalla aktivoituivat markkinointitoimenpiteet äärimilleen; näiden lehtien lukumäärä li-

sääntyi lokakuun alussa kahdesta kolmeen yhden kuukausilehden muututtua viikkolehdeksi.

Voimakkaasti kohoavat kustannukset aiheuttivat hinnankorotuspainetta, mikä ilmeni sekä tilaushintojen että irtotonumerointien ja jossain määrin myös ilmoitushintojen korotuksina.

Aikakauslehtien lukeminen lisääntyi. Tämä ilmeni lähes kaikkien tärkeimpien lehtien levikin kasvuna. Kasvu tapahtui pääasiassa tilauslevikeissä, irtotonumeromyyntien kehitys sen sijaan oli selvästi hitaampaa kuin edellisenä vuonna.

Yhtiön aikakauslehtien lukumäärä lisääntyi kertomusvuonna yhdellä: marraskuun 16. päivänä alkoi ilmestyä uusi lapsille ja nuorille tarkoitettu viikkomainen Zoom-sarjakuvalehti. Lehti saavutti hyvän vastaanoton. Sen kuuden ensimmäisen numeron keskimääräinen nettomyynti oli 31 389 kpl.

Alla olevat kuviot osoittavat tilanteen koko vuoden virallisten keskimääräisten nettolevikkien osalta lehdittäin.

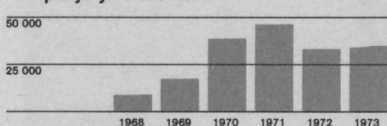
Levikin kasvu jatkui useimpien lehtien osalta myös kertomusvuoden aikana. Vuoden 1973 II puoliskon kokonaislevikki oli 43 890 kpl eli 5,9 % suurempi kuin I puoliskon kokonaislevikki. Merkittävimmät nousut olivat Me naiset -lehdellä ja Aku Ankalla, jonka levikki II vuosipuoliskolla oli 322 577 kpl. Lievää taantumista tapahtui Viikkosanomien ja Kansa taisteli -miehet kertovat -lehden kohdalla.

Lehtien markkamääräinen kokonaismyynti kasvoi 22,4 %. Tilausmyyntin nousu oli 18,6 %, irtotonumeromyyntin 21,6 % ja ilmoitusmyyntin 39,4 %.

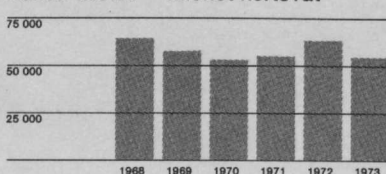
Kahtena aikaisempaa vuonna alkanut myytyjen ilmoitussivujen määrän kasvu jatkui myös vuonna 1973. Julkaistujen ilmoitussivujen kokonaismäärä oli 1806. Tämä on 328 sivua ja 22,2 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Yli 100 sivun lisäykseen pääsivät Kodin Kuvalehti ja Viikkosanomat.

Sanoma Osakeyhtiön julkaisemien aikakauslehtien levikin kehitys

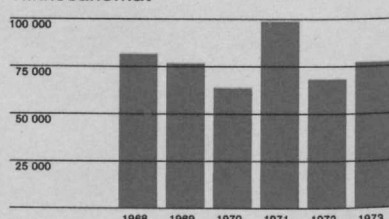
PM purje ja moottori

Kansa taisteli - miehet kertovat

Viikkosanomat

"Peukalokyytiläinen" Caj Bremer Golanin kukkuloilla.

Me naiset -lehden nousu oli 78 sivua.

Yhtiön aikakauslehtien sivumäärä lisääntyi yhteensä 1086 sivulla. Seuraavassa sivumäärät lehdittäin, suluissa lisäykset edelliseen vuoteen verrattuna: Me naiset 5 132 (+216), Kodin Kuvalehti 2 368 (+224), Viikkosanomat 4 256 (+352), PM purje ja moottori 1 246 (+94), Aku Ankka 1 664, Kansa taisteli — miehet kertovat 432 ja Zoom 200 (6 numeroa). Kokonaissivumäärä oli 15 298.

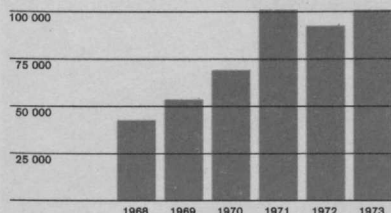
Kirjankustannustoiminnassa keskitettiin edelleen huokeahintaisiin sarjakuvakirjoihin ja koko perheelle tarkoitettuihin tietoa kartuttaviin kirjoihin ja satujulkaisuihin. Asterix-kirjasten painokset nousivat 150 000 kappaleeseen kultakin kirjaselta ja Aku Ankan taskukirjojen painos 110 000 kappaleeseen. Myös Tenavat jatkoivat edelleen menestystään. Vuoden aikana ylitti Asterixin yhteispainos miljoonan kappaleen rajan. Kaikkien julkaistujen Aku An-

kan taskukirjojen kokonaispainos vuoden lopussa oli yli 1 300 000 kpl.

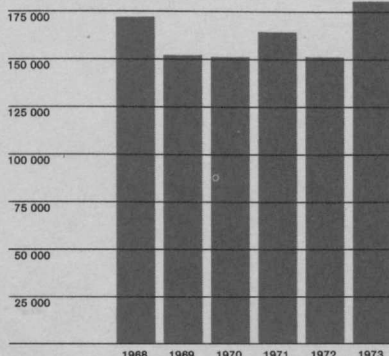
Yhtiö julkaisi yhteensä 43 uutta kirjaa ja 8 uusintapainosta. Näiden yhteinen painosmäärä oli 1 978 000 kpl. Lisäystä edelliseen vuoteen oli 9 nimikettä ja 330 245 kpl.

Vuoden aikana päästiin alkuun uudella erikoistuotelinjalla. Päätuotteena oli Kodin Kuvalehden Keittotaitokirja, joka joutui kovaan kilpailutilanteeseen markkinoillemme samanaikaisesti

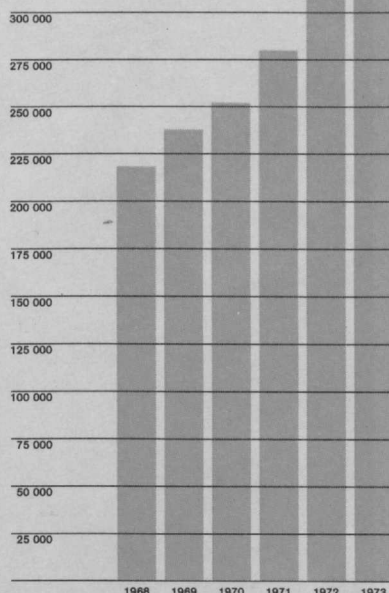
Kodin kuvalehti

Me naiset

Aku Ankka

tulleen vastaavan ruotsalaisen tuotteen kanssa.

Henkilökunnan kokonaismäärä oli vuoden lopussa 75. Tästä oli toimitushenkilökuntaa 45 ja muita 30.

Sanomapaino

Sanomapainon toimintaan vaikuttivat noususuhdanne sekä toimintavuoden aikana tapahtunut voimakas inflaatio.

Edellä oleva sekä tuotannon rakenteessa ja valmistustekniikassa tapahtu-

nut muutos mahdollistivat lisääntyneen myynnin ja autoivat Sanomapainoa pääsemään toimintavuoden tavoitteisiin.

Tekninen kehitys jatkui edelleen Sanomapainossa; suurimmat muutokset tapahtuivat Strömbergintien painossa, jossa siirtyminen valoladontaan ja offset-painomenetelmään oli edellisiä vuosia nopeampaa; lisäksi Strömbergintien sitomossa vietiin prosessin mekanisointi päätökseen.

Teollisen myynnin arvo kasvoi 15,5 miljoonasta markasta 18,5 miljoonaan markkaan, josta Hiomontien painon osuus oli 11,6 miljoonaa markkaa ja Strömbergintien painon osuus 6,8 miljoonaa markkaa. Kasvu tapahtui lähinnä mainospainotuotesektorilla. Kysyn-

tä pysyi hyvänä koko toimintavuoden aikana ja hintataso oli tyydyttävä, joskin on huomattava, että etenkin loppuvuodesta inflaatio vaikutti kannattavuutta heikentävästi.

Sanomapainon merkittävimmät ulkopuoliset asiakkaat olivat A-lehdet, Valitut Palat ja Kalle Anttila Oy.

Sanomapainon viennistä vastasi toimintavuoden aikana Finnprint. Viennin arvo oli 316 000 markkaa. Vientiä haittasi kotimaisen kysynnän sitoma konekapasiteetti.

Tuotannon määrässä tapahtui selvää kasvua koneiden koon ja tehon suuren- tuessa. Tuotantoa kuvaavat luvut eivät osoita tätä yhtä selvästi kuin paperin kulutus, joka toimintavuoden aikana kasvoi 19,9 %.

Sanomapainon investointeja v. 1973. Muovipakkaus kone Automac L 2000. Koneella työskentelemässä sitomontyöntekijät Hilja Lahtinen ja Elisabeth Paukkonen.

4-värinen offsetarkkikone MAN VII. Kuvassa työnjohtaja Aarre Kivikoski ja offsetpainaja Harri Vuorio neuvottelevat painatusteknisistä yksityiskohdista, taustalla offsetpainaja Kyösti Rautiainen.

Seuraavassa taulukossa näkyy tuotantoa kuvaavia tunnuslukuja:

	1973	1972
Sylinteri- kierrokset (milj.)	224	226
Sidotut kappaleet (milj.)	58,7	55,0

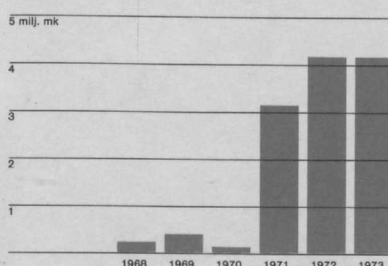
Paperin kulutus oli 11,125 milj. kiloa (vuonna 1972 9,281 milj. kg) ja värin kulutus 208 607 kg (vuonna 1972 169 000 kg). Alihankintojen määrä pysyi suunnilleen edellisen vuoden suuruisena ja oli arvoltaan 1,9 milj. markkaa (vuonna 1972 2,0 milj. markkaa).

Koneinvestointien arvo oli vuonna 1973 Sanomapainossa 4,2 milj. markkaa. Tärkeimmät investoinnit kohdis-

tuivat 4-värikuvareproduktioon, rotaatiopainannon tehon nostoon, suureen 2-väriseen offsetarkkikoneeseen sekä Strömbergintien painon sitomon mekanisointiin.

Henkilökunnan määrä oli vuoden lopussa 706.

Sanomapainon investoinnit

Uutena aluevaltauksena voidaan pitää yhteistyössä Tietotehtaan kanssa valmistunutta tietokoneohjelmistoa, joka mahdollistaa tietokonerekisterissä olevan informaation automaattisen muuttamisen valoladontaan sopivaksi.

Talous- ja hallintoryhmät

Talousryhmän (kassa-, kirjanpito- ja laskenta-osastot sekä perintätoimisto) palvelujen tarve kasvoi yhtiön koko toiminnan laajentumisen mukana. Toiminta jatkui muuten jo vakiintuneita linjoja noudattaen.

Hallintoryhmässä henkilötöiminto-

jen kehittyminen jatkui voimakkaana. Vuoden aikana valmistuivat suunnitellut keskitetyn työhönoton järjestämiseksi hyväksymisasteelle. Martinlaakossa valmistuivat talot 2 ja 3 tarjoten asunnon 68 sanomalaiselle. Talon n:o 4 rakennustyöt aloitettiin. Talo valmistuu maaliskuussa 1974. Kalevankatu 44:ssä sijaitseva vanhentunut asuinrakennus myytiin.

Ludviginkadun puhelinvaihdetta laajennettiin 12 uudella keskusjohdolla. ATK-osastolla aloitettiin vuoden lopulla IBM 370/135 laitteiden asennus; ne korvaavat nykyiset 360/40 ja 360/20 laitteistot.

Talousryhmän henkilömäärä oli 31. 12. 1973 32 ja hallintoryhmän 307 henkilöä.

Suunnittelu- ja kehitysryhmä

Syyskuun alusta aloitti toimintansa suunnittelu- ja kehitysryhmä. Sen toiminta-ajatuksena on antaa asiantuntijaelimenä palveluja muille toimintoryhmille yrityksen pitkän aikavälin suunnittelussa ja systeemisuunnittelussa.

Loppusyksystä laadittiin yhtiön PTS-suunnitteluopas, jota muut ryhmät ovat jo ryhtyneet noudattamaan vuosien 1974–78 toimintasuunnitelmiaan laatissaan. Sen tarve on jo ehditty ko-

kea ns. öljykriisiin muuttaessa koko yhtiön toimintaolosuhteita vuoden lopulla.

Tekninen suunnitteluryhmä

Kertomusvuoden alussa tekninen suunnitteluryhmä laati "Sanomala I" -raportin, joka on sanomalehtituotannon puitesuunnitelma. Raportista tehtiin myös lyhennelmä "Sanomala/Sanomalehtitehdas".

Tekninen suunnitteluryhmä laati kertomusvuonna sanomalehtiryhmän sanomalehtipainon postitustuotannon mekanisointisuunnitelman.

Tekninen suunnitteluryhmä siirrettiin kokonaisuudessa sanomalehtiryhmän tuotannon organisaatioon 1.1. 1974 alkaen.

Ammattikoulu

Graafiselle henkilöstölle järjestettiin toimintavuonna yhteensä 43 koulutus-tilaisuutta, joihin osallistui 407 henkilöä.

Toimittajakouluun valittiin 705 hakijasta 22 oppilasta peruskoulutukseen. Toimintavuoden aikana pidetyillä 18

kurssilla sai yhteensä 370 toimittajaa jatko- ja täydennyskoulutusta.

Toimintavuoden aikana hallinnon ja markkinoinnin henkilöstölle järjestettiin yhteensä 22 koulutus-tilaisuutta, joihin osallistui 374 henkilöä. "Tervetuloa taloon" -tilaisuuksia järjestettiin 7, joiden osallistujamäärä oli yhteensä 167.

Lehtikuva Oy

Toiminta Lehtikuva Oy:ssä on jatkunut lehti- ja kaupallisen kuvauksen alueilla kuten edellisenäkin vuotena.

Asiakspiiri on laajentunut, myynti ja laskutus on noussut.

Liikevaihto oli vuonna 1973 1.675.559,63 mk eli 11,4 % suurempi vuoteen 1972 verrattuna.

Huolimatta suotuisasta toiminnan kasvusta, erittäin voimakkaasti nousseet palkka-, kuvahankinta- ja materiaalikustannukset ovat hidastaneet tuntuvasti yhtiön taloudellista kehitystä.

Henkilökunnan lukumäärä oli vuoden lopussa 44 henkeä.

Yhtiön tulos vuodelta 1973 oli -45 097,20 mk.

Kevään 1973 teknisten lakko katkaisi normaalit viestiyhteydet ja pakotti turvautumaan erikoisjärjestelyihin uutisvälityksen turvaamiseksi. Kuva Vaasan lentokentältä.

Tuloslaskelma 1. 1.—31. 12. 1973

		1973	1972
Myyntituotot		207.687.464,20	165.208.460,83
Myyntin oikaisuerät:			
Alennukset	4.592.477,64		
Luottotappiot	465.092,51		
Välilliset verot	1.183.977,00		
Provisiot ja mainostoimistopalkkiot	23.340.476,59		
Muut oikaisuerät	1.487.556,70	— 31.069.580,44	
Liikevaihto		176.617.883,76	140.236.238,92
Välittömät kulut:			
Aineet ja tarvikkeet	43.168.334,81		
Palkat sos.kuluineen	61.865.918,61		
Muut välittömät kulut	19.574.989,76		
	124.609.243,18		
— valmisteveraston lisäys	772.783,03	— 123.836.460,15	
Myyntikate		52.781.423,61	40.519.694,17
Välilliset kulut:			
Palkat sos.kuluineen	22.134.286,33		
Vuokrat	544.402,93		
Muut välilliset kulut	21.462.479,71	— 44.141.168,97	
Käyttökate		8.640.254,64	8.173.751,52
Poistot:			
Rakennuksista	889.207,99		
Koneista ja kalustoista	5.371.899,33		
Muista pitkävaik. menoista	9.637,50	— 6.270.744,82	
Liikevoitto		2.369.509,82	2.712.371,84
Muut tuotot:			
Korkotuotot	1.302.886,96		
Osinkotuotot	313.487,95		
Muut tuotot	837.571,10	+ 2.453.946,01	
		4.823.455,83	4.304.984,32
Varausten lisäys:			
Luottotappiovaraus	363.000,00		
Investointivaraus	853.000,00	— 1.216.000,00	
Korkokulut		— 1.615.297,19	
Tilikauden voitto		1.992.158,64	1.197.062,88

Tulostase 1. 1.—31. 12. 1973

KULUT		1973	1972
Varsinaiset kulut			
Palkat	19.100.211,94		
Vuokrat	544.402,93		
Korkokulut	1.615.297,19		
Verot	1.254.805,00		
./. voittovaroista	1.254.805,00	—	
Poistot	6.270.744,82		
Muut varsinaiset kulut	36.235.982,14	63.766.639,02	51.234.041,74
Tilivuoden voitto		1.992.158,64	1.197.062,88
		<u>mk 65.758.797,66</u>	<u>mk 52.431.104,62</u>

Omaisuuustase 31. 12. 1973

VASTAAVAA		1973	1972
Varsinainen omaisuus			
Rahoitusomaisuus			
Rahat ja pankkisaatavat	4.956.282,17		
Tilisaamiset	44.447.916,66		
Muut saamiset	8.400.000,00	57.804.198,83	39.423.072,56
Vaihto-omaisuus			
Valmiit tavarat ja puolivalmisteet	1.592.550,71		
Raaka- ja tarveaineet	5.040.270,43	6.632.821,14	5.354.182,57
Käyttöomaisuus			
Aineellinen:			
Maa-alueet	7.513.948,70		
arvonkorotus	5.000.000,00		
vähennys	14.506,03	12.499.442,67	
Rakennukset	10.626.229,39		
lisäys	5.076.366,74		
vähennys	194.314,08		
./. investointirahastosta	2.650.000,00		
	12.858.282,05		
poistot	889.207,99	11.969.074,06	
Koneet ja kalusto	10.912.609,27		
lisäys	7.310.181,73		
vähennys	149.335,52		
	18.073.455,48		
poistot	5.371.899,33	12.701.556,15	37.170.072,88
29.052.787,36			
Aineeton:			
Arvopaperit	8.226.448,12		
arvonkorotus	3.500.000,00		
lisäys	1.172.045,74		
vähennys	3.855,00	12.894.638,86	8.226.448,12
Arvostuserät		1.925,00	11.562,50
Siirtyvät erät		796.355,53	4.554.580,26
		<u>mk 115.300.012,24</u>	<u>mk 86.622.633,37</u>

TUOTOT		1973	1972
Varsinaiset tuotot			
Tuotot liikkeen harjoittamisesta	63.304.851,65		
Korkotuotot	1.302.886,96		
Muut varsinaiset tuotot	<u>1.151.059,05</u>	<u>mk 65.758.797,66</u>	<u>mk 52.431.104,62</u>

Vuosivaihto	176.617.883,76	140.236.238,92
Maksetut palkat	71.634.170,09	57.054.133,30

VASTATTAVAA		1973	1972
Vieras pääoma			
Lyhytaikainen			
Tilivelat		11.805.285,94	11.684.280,48
Pitkäaikainen			
Lainat		31.226.200,42	24.582.928,24
Arvostuserät			
Luottotappiovaraus		1.313.000,00	950.000,00
Siirtyvät erät		38.006.245,80	27.157.922,91
Oma pääoma			
Osakepääoma	7.100.760,00		
Vararahastot	9.988.921,42		
+ arvonjärjestelyerä	8.500.000,00		
+ kiinteistöjen myynnistä	<u>3.844.485,50</u>	22.333.406,92	
Investointirahasto	853.000,00		
Lahjoitusvaraus	<u>25.000,00</u>	30.312.166,92	19.756.681,42
Voitto			
Voitto edellisiltä vuosilta	644.954,52		
Tilivuoden voitto	<u>1.992.158,64</u>	2.637.113,16	2.490.820,32
		<u>mk 115.300.012,24</u>	<u>mk 86.622.633,37</u>

Vastuusitoumukset	468.140,00	50.850,00
Arvopapereita panttina	128.907,92	128.907,92

Tilintarkastuskertomus

Sanoma Osakeyhtiön yhtiökokouksen 27.4. 1973 valitsemina tilintarkastajina olemme suorittaneet yhtiön tilivuoden 1973 tilien ja hallinnon tarkastuksen ja esitämme seuraavaa:

Allekirjoittanut Autio on tilivuoden aikana suorittamissaan tarkastuksissa todennut, että yhtiön kirjanpito on asianmukaisesti hoidettu ja että rahavarojen hoito on ollut huolellista.

Käyttöomaisuuteen kuuluvien maa-alueiden ja arvopaperien arvoa on korotettu yhteensä 8.500.000,— markkaa. Korotukselle on kirjanpitoaissa säädetty edellytykset. Korotusta vastaava arvonjärjestely on ylimääräisen yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti siirretty vararahastoon.

Yhtiön osakepääoman korotus kaksinkertaiseksi rahastoannilla on asianmukaisesti suoritettu ja merkitty kaupparekisteriin.

Tilinpäätös on oikein perustein tehty ja sen taseet on oikein tileistä johdettu. Tulot ja menot on jaotettu elinkeinotuloverolain säännöksiä noudattaen. Sanoma Osakeyhtiön Eläkesäätiölle on sen eläkevastuun kattamiseksi siirretty 6.800.000,— markkaa. Tilikauden verot 1.254.805,— markkaa on suoritettu edellisten vuosien voittovaroista. Kiin-

teistöjen myynnistä yli kirjanpitoarvon saatu 3.844.485,50 markkaa on kirjattu vararahastoon. Investointirahastoon on siirretty 853.000,— markkaa. Entisellä investointirahastolla on katettu henkilökunnan asuinrakennusten rakennuskustannuksia.

Tulostase osoittaa tilivuodelta voittoa 1.992.158,64 markkaa. Kun edellisten vuosien käyttämättömiä voittovaroja on 644.954,52 markkaa, yhtiökokouksen käytettävissä on voittovaroja 2.637.113,16 markkaa.

Pankkitilit täsmäävät tilinpäätöspäivänä rahalaitosten tiliotteiden kanssa. Arvopaperit ovat tallessa ja vakuutukset ovat hoidetut.

Olemme lukeneet yhtiökokousten ja johtokunnan pöytäkirjat sekä toimintakertomuksen. Lisäksi olemme saaneet yhtiön toimintaa valaisevia selityksiä. Käsityksemme mukaan yhtiön taloutta on hoidettu huolella ja menestyksellisesti.

Ehdotamme yhtiökokoukselle, että tilinpäätös vahvistetaan ja että tilivelvollisille myönnetään vastuvapaus.

Puollamme johtokunnan ehdotusta voittovarojen käyttämisestä.

Helsingissä, maaliskuun 28. päivänä 1974.

Martti Tulonen

Lauri Borenius

Ritva Harli

Urpo Siirala

Aimo Autio
KHT

Osakeanti

Ylimääräisessä yhtiökokouksessa 2. 11. 1973 päätettiin yhtiön osakepääoma korottaa 3 550 380 markasta kaksinkertaiseksi eli 7 100 760 markaksi antamalla kutakin vanhaa osaketta kohden yksi uusi 30 markan nimellisarvoinen osake ja siirtää korotusta vastaava summa vararahasto II:sta osakepääomaan. Osakkaita pyydettiin suorittamaan uusien osakkeiden merkintä v. 1973 loppuun mennessä, mikä pääosin tapahtuikin.

Osakeannin yhteydessä päätettiin myös vaihtaa yhtiön osakekirjat uusiksi.

Käyttöomaisuuden arvojen järjestelyt

Ylimääräisessä yhtiökokouksessa 2. 11. 1973 päätettiin korottaa yhtiön omistamien eräiden osakkeiden kirjanpito-arvoa yhteensä 3 500 000 markalla ja samoin eräiden tonttien kirjanpito-arvoa 5 000 000 markalla ja siirtää em. summa sitten arvonjärjestelyeristä vararahasto II:een.

Johtokunta

Yhtiön johtokuntaan ovat kuuluneet 27. 4. 1973 pidetyn yhtiökokouksen valitsemina

toimitusjohtaja Aatos Erkko, puheenjohtajana päätoimittaja Teo Mertanen, varapuheenjohtajana varatuomari Aarne F. Castrén
teollisuusneuvos Risto Kavanne
varatoimitusjohtaja Väinö J. Nurmimaa
rouva Patricia Seppälä

Erovuorossa on päätoimittaja Teo Mertanen.

Ehdotus voittovarojen käytöstä

Tilivuoden voitto on 1 992 158,64 mk, minkä lisäksi tulostilillä on käyttämättömiä voittovaroja 644 954,52 mk, joten yhtiökokouksen käytettävissä on 2 637 113,16 mk.

Johtokunta ehdottaa

- että osinkoa jaetaan 3,60 osaketta kohti eli mk 852 091,20
- että lahjoitusvaraukseen siirretään mk 25 000,00
- ja että jäännös mk 1 760 021,96

jätetään voitto- ja tappiotilille ja että johtokunta oikeutetaan käyttämään näitä varoja verojen maksumuoden 1974 aikana.

Mikäli yhtiökokous hyväksyy edellä olevan ehdotuksen, tulevat omat varat olemaan seuraavat

Osakepääoma	mk 7 100 760,00
Vararahastot	mk 22 333 406,92
Investointirahasto	mk 853 000,00
Lahjoitusvaraus	mk 50 000,00
Käyttämättömät voittovarot	mk 1 760 021,96

Helsinki 22. 3. 1974

SANOMA OSAKEYHTIÖ JOHTOKUNTA

Aatos Erkko

Patricia Seppälä

Teo Mertanen

Risto Kavanne

Väinö J. Nurmimaa

Aarne F. Castrén

Eräitä tilastoja

	1973	1972
Maksetut palkat	71.634.170,09	57.054.133,30
Em. summiin sisältyvät		
Sairaus- ja äitiyslomapalkat	1.651.413,67	1.274.888,91
Vuosilomapalkat	8.113.322,31	4.637.460,13
Joulurahat	—	1.543.520,17
	9.764.735,98	7.455.869,21
Työnantajan sosiaaliturvamaksu	6.171.020,17	4.306.748,60
TEL ja LEL maksut	4.738.631,82	3.004.252,03
Tapaturmavakuutusmaksut	374.622,69	340.899,99
Työttömyysvakuutusmaksut	230.239,14	248.993,06
Henkilökunnan kuljetus	163.706,00	158.713,50
Työvaatteet	68.798,13	42.185,21
Muut	713.028,57	373.650,26
	12.460.046,52	8.475.442,65
Palkat	61.869.434,11	49.598.264,09
Sosiaalikulut	22.224.782,50	15.931.311,86
	84.094.216,61	65.529.575,95

Lehtien levikit	1968	1969	1970	1971	1972	1973
HS	266.039	265.956	274.600	289.704	305.016	311.438
HS-sunn.	289.249	300.842	315.500	334.173	349.392	355.116
IS	70.434	71.697	63.165	70.481	83.085	79.983
MN	174.805	152.027	151.619	166.725	150.289	182.619
AA	217.285	236.800	250.668	279.754	309.155	315.877
VS	82.349	76.340	63.681	99.389	69.369	76.752
KK	41.503	54.319	69.472	101.915	90.639	100.475
KT	63.405	56.600	53.696	55.413	60.533	55.867
PM	9.878	18.631	39.620	46.895	31.771	35.398

Luvut ovat kahden ao. vuoden aikana suoritettun virallisen levikintarkastuksen keskiarvoja:

Käynnit poliklinikoilla	1971	1972	1973
Korkeavuorenkatu	10.073	10.220	9.642
Hiomontie	5.552	5.198	4.522
Strömbergintie	4.904	4.569	3.692
Yhteensä	20.529	19.987	17.856
Verenluovuttajia	381	354	307
Pienoisröntgenkuvauksia	1.880	1.764	1.747
Käyntejä lääkärin vastaanotolla	4.139	4.217	4.651

Viestintää, viihdettä, valistusta

Aarne Koskinen

*Puheenjohtaja,
Suomen Kirjatyöntekijäin
Liitto r.y.*

Välimatkojen lyhentyessä maailman eri osien välillä on nopean ja monipuolisen tiedon tarve kasvanut huomattavasti. Näyttää siltä, että tiedottamisen lisäntyessä tarve ja vaatimukset kasvavat sitä mukaa mitä parempiin tuloksiin päästään. Eräänlainen Parkinsonin laki vaikuttaa tässäkin asiassa.

Tiedottamista sen laajemmassa mielessä on ryhdytty nimittämään viestinnäksi. Katsoisin, että tietosatelliittien, television (myös kaapelitelevision) ja radion aikakaudella sanomalehdistöllä ja sanomalehdistölle uutisia välittävillä uutistoimistoilla on edelleen järeän viestinnän asema. Tosin aikakauslehdistöllä, johon kuuluvat yleisölehdet, asiakaslehdet ja järjestölehdet, on oma merkittävä osuutensa viestinnässä mutta ne eivät ole samalla tavalla viestinnän etulinjassa kuin sanomalehdet.

Tutkimuksen mukaan suomalainen käyttää keskimäärin 5 tuntia eri viestimien seuraamiseen. Tästä television ja radion kummankin osuus on 2 tuntia ja lehtien 1 tunti, josta sanomalehden osuus on 1/2—1 tunnin välillä.

Se, että sekä television että radion seuraamiseen käytetään huomattavasti enemmän aikaa kuin sanomalehtien ei vielä sellaisenaan merkitse, että näillä viestintävälineillä olisi demokraattisesti hallitussa maassa nimenomaan uutisten välityksen kannalta sama merkitys kuin sanomalehdistöllä.

Televisio ja radio tuottavat hyvin paljon viihdettä ja jopa valistustakin, jota viimeksi mainittua sanomalehdekin tuottavat taide- ja kulttuuriosastoissaan. Televisio korvaa katselijalleen esimerkiksi näyttämötaiteen ja elokuvat suurelta osalta. Musiikilla televisio-ohjelmissa on myös suuri merkitys. Radion ohjelmista suuri osa on musiikkia, kuunnelmia ja katsauksia.

Toisaalta joissakin tapauksissa televisio- ja radio-ohjelmassa voidaan katsoa käsitellä asioita hyvinkin perusteellisesti, mutta useimmiten näistä saatujen uutispätkien ja vihjeiden perusteella kansalaiselle tulee halu tarkemmin perehtyä johonkin asiaan ja tämä tarkennus käy usein parhaiten lukemalla asiasta seuraavan päivän sanomalehdestä.

Televisio ja radio soivat aina, ovat

eräänlaisia taustatekijöitä päivittäisessä elämässä mutta sanomalehteä luetaan intensiivisesti sen ajan kuin sitä luetaan.

Totalitaarisissa maissa sekä televisio että radio ovat oivallisia vallassa olevien välikappaleita niiden ajatusten tunnetusitekemiselle, joita kulloinkin pidetään tarpeellisenä. Katselijoilla ja kuuntelijoilla ei ole mahdollisuutta esittää eriävää mielipidettä ohjelmiston suhteen, koska sanomalehdistö on yhdensuuntaistettu.

Ottakaamme esimerkiksi vaikka jonkun valtiomiehen tietystä asiasta pitämä puhe.

Katselijat ja kuuntelijat saavat kuulla, että se ja se puhuu siitä ja siitä asiasta siinä ja siinä tilaisuudessa. Tarkkaa ajankohtaa ei aina ilmoiteta vaan asiasta kiinnostuneet joutuvat arvelemaan, koska puhe pidetään. Kun esitys tapahtuu sitä kuunnellaan ja se julkaistaan kokonaisuudessaan seuraavan päivän sanomalehdissä. Koska esitys on usein virallinen linjaveto määrättyistä asioista taikka asiaryhmistä niin puheen sisältöä tutkitaan tarkkaan ja sen perusteella tehdään johtopäätöksiä. Se luo linjaa joskus lyhyemmällä ja joskus pidemmällä tähtäyksellä. Keskustelussa kansanmiehet toteavat, että puheessa oli sanottu näin ja se merkitsee sitä ja sitä.

Vaikka esitys sisältäisi asioita, joista jotkut yksilöt taikka ryhmät eivät pitäkään, niin harvoin heillä totalitaarisesti hallitussa maassa on mahdollisuus esittää eriäviä käsityksiään julkisessa sanassa. Mikäli niitä lainkaan esitetään niin se tapahtuu suppeassa piirissä eikä sillä viestinnän kannalta ole sanottavampaa merkitystä.

Totalitaarisissa maissa esitetyistä televisio- ja radiopuheista esitetään otteita demokraattisesti hallittujen maiden sanomalehdissä. Esitettyjen puheiden perusteella tulkitaan mitä kulloinkin ajatellaan maailman poliittisesta tilanteesta, jostakin kriisitilanteesta tai vaikkapa sodasta. Kommenttien esittäminen on usein sanomalehden asia. Eri lehdet näkevät asiat eri tavalla riippuen siitä, onko kyse sitoutumattomasta lehdestä, porvarillisten puolueiden lehdistöön kuuluvista lehdistä taikka sosialistisesta lehdistöstä. Saman suuntauksen sanomalehtien puntaroinnissa on huomattavia eroja riippumatta siitä, että lehdet ovat saman puolueen lehtiä.

Televisio ja radio voivat vain todeta melko värittömästi mitä on sanottu. Onhan Yleisradio valtion omistama ja

jos sen taholta esitetään voimakkaita kommentteja sinne taikka tänne niin aina on jokin ryhmä tyytymätön.

Tarkasteltaessa television tai radion mahdollisuuksia ohjelmien tekoon Suomen kaltaisessa demokraattisessa maassa on todettava, että niiden on oltava aika lailla tasapaksuja. Jopa selvien sosiaalisten, tosiasioihin perustuvien epäkohtien esille tuominen esim. television ohjelmassa herättää usein suurta närkästystä joissakin kansalaispiireissä. Väitetään, että yhteiskuntaa yritetään mustamaalata. Korostetaan sitä tasapuolisuutta, jota valtion omistaman tiedotuslaitoksen on noudatettava.

Jos ohjelma on rohkea esim. sukupuoliasioissa niin kaikki siveyden vartijat heräävät ja syyttävät ohjelmasta vastuussa olevia toimittajia ja perustavat painostusryhmiä voidakseen vaikuttaa ohjelman laatuun. Tosiasioiden esittäminen eräistä sosialistisista maista on mustamaalausta ja ulkopoliittisesti uskallettua.

Varminta on esittää sentimentaalisia ulkomaisia sarjafilmejä ja kotimaisen huumorin nimellä kulkevaa himpampua. Niistäkään eivät kaikki pidä, mutta kun ihmiset eivät kehtaa edes tunnustaa niitä katsovansa niin voimakkaampaa reaktiota ei ilmene.

Edellä olevasta ilmenee, etteivät televisio ja radio ole parhaita viestintävälineitä demokraattisesti hallitussa maassa ainakaan silloin, kun on kyse poliittisista ja yhteiskunnallisista asioista.

Objektiivista totuutta on vaikea löytää nykypäivän tapahtumista tarkastelemalla asioita vain yksiselitteisesti. Tapahtumista saadaan parempi kuva, jos niitä voidaan tarkastella erilaisista näkökulmista. Lyhyellä aikavälillä ei silloinkaan löydetä ikuisuuden kestävää totuutta sillä vasta historian kirjoitus riittävän aikavälin takaa voi nähdä asiat tarkemmin.

Voidaan siis todeta, että totalitaarisesti hallitussa yhteiskunnassa televisio ja radio ovat oivallisia vallassa olevan luokan apuvälineitä mutta demokratiassa ei valtion omistama televisio ja radiotoiminta voi käyttää niitä mahdollisuuksia, joita sillä olisi, sillä aina on olemassa se vaara, että joku ryhmä nousee takajaloilleen. Sama koskee totalitaaristen maiden sanomalehdistöä. Kirjoittelu siinä on yhdensuuntaistettu ja sekin vähäisen arvostelun määrä ja laatu, jota saa harjoittaa, on tarkoin etukäteen määritelty.

Tarkasteltaessa Suomen sanomalehdistöä voidaan todeta sen jakautuvan sitoutumattomiin, porvarilliseen ja sosialistiseen lehdistöön.

Vasemmisto nimittää sitoutumatonta lehdistöä puolueettomaksi porvarilliseksi lehdistöksi. Tosiasia onkin, että sitoutumaton lehdistö on entistä porvarillista puoluelehdistöä ja se on tälläkin hetkellä lähempänä porvarillista aatesuuntaa kuin sosialistista. On kuitenkin huomattava, että esimerkiksi ammattiyhdistysten jäsenmäärän nousua nykyiselle ja levittyä toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöjen kautta porvarillisia puolueita äänestävien keskuuteen tuntevat sitoutumattomat ja porvarilliset lehdet tarvetta selostaa esimerkiksi talouspoliittista tilannetta, järjestöjen toimintaa ja sen avulla saatuja saavutuksia tarkemmin kuin aikaisemmin. Joskus puututaan jopa oma-aloitteisesti johonkin epäkohtaan, ei kulkimkaasti mutta pyöreästi silitellen.

Ammattiyhdistysmiehenä ja Suomen sosialidemokraattisen puolueen jäsenenä politiikkaan osallistuvana on tämän kirjoittajan mielestä tietenkin huono asia, että maan sanomalehdistöstä vain kymmenes on sosialistista ja siitäkin puolet on kommunistien käsissä.

Ilmeistä kuitenkin on, etteivät sanomalehdet eivätkä muut viestintävälineet ratkaisevasti vaikuta siihen, minkälaiset poliittiset voimasuhteet missäkin maassa vallitsee. Ei ainakaan siitä päätellen, että erään tutkimuksen mukaan Suomessa sosialisteja äänestävistä 70 % lukee yksinomaan sitoutumatonta tai porvarillista puoluelehdistöä.

Toistan vielä väitteeni: nykyisenkin viestinnän kaudella sanomalehdistö on viestinnän raskas tykistö, jolla päivittäisessä tietojen välityksessä on suurin merkitys. Voimme ajatella vain kahta aluetta, kauppaa ja yhteiskunnallisia tapahtumia. Nykyajan kaupankäynnissä ilmoittelulla on ratkaiseva osuus. Lehdistössä ilmoittelu jakautuu sekä ilmoitteluun sanomalehdissä että aikakauslehdissä. Tässä viestinnän lajissa aikakauslehdet lienevät lähimpänä sanomalehteä, mutta lienee niin, että ainakin ns. suuri yleisö, siis vähittäisosastajat, seuraavat tarkemmin ostovihjeitä sanomalehdistä kuin aikakauslehdistä. Näin ainakin kulutustavaran osalta. Saattaa olla, että eräiden kestoohjelmien mainostamisella aikakauslehdissä on merkitystä.

Yhteiskunnallisten tapahtumien selostajana sanomalehdistö on ylivoimainen. Sen kautta me saamme tietää hintojen korotukset, poliitikkojen puheet, tasavallan presidentin matkat ja kohteet, eduskunnan tekemät päätökset, kunnallisten elinten tekemät päätökset, tapaturmat ja onnettomuudet, tappelut ja varkaudet ym.

Etenkin poikkeuksellisin aikoina kuten toisen maailmansodan aikana pidettiin sanomalehdistöä ensiarvoisen tärkeänä viranomaisten päätösten ja määräysten tiedoittajana. Tosin silloin ei ollut televisiota, mutta eiväthän viestintävälineitä seurasivat kansalaiset tänäkään päivänä tietäisi, minkälainen on television ja radion ohjelma, elleivät saisi sitä katsoa sanomalehdestä.

On tärkeää, että on eri aatesuuntien omistamia sanomalehtiä. Tietenkin jos selostetaan esim. lento-onnettomuutta taikka tulipaloa, niin eri lehtien selostusten ei pitäisi poiketa toisistaan. Kuitenkin jotkut lehdet saattavat kiinnittää onnettomuuden syihin enemmän huomiota kuin toiset. Saatetaan todeta onnettomuuteen johtaneita laiminlyöntejä, joista jotkut lehdet mielellään vaikeenevat.

Maailemanpoliittisista tapahtumista kirjoitetaan eri tavalla. Asioita katsotaan eri näkökulmilla ja vasta seuratesaan useampia sanomalehtiä lukija saa asioista tarkimman kuvan. Ilman että voidaan osoittaa kenenkään valehtele- van tai edes johtavan harhaan lukijoi- taan asioissa on eri lehdissä erilaisia vi- vahteita.

Demokratian edun mukaista näyttää olevan, että maassa on monipuolinen ja eri aatesuunnat kattava lehdistö. Tähän on laskettava mukaan niidenkin lehdis- tö, jotka eivät demokraattista yhteis- kuntajärjestelmää hyväksy, vaan pyrki- vät sen muuttamaan.

Tosiasia on, että esimerkiksi poliitti- nen kannatus ei ole ratkaiseva puolue- lehdistön asemalle. Tämä on havaittu nimenomaan vasemmalla.

Jotta sanan vapaus säilyisi mahdolli- simman koskemattomana on sanoma- lehdistöä tuettava valtion varoilla. Erään liberaalisen lehden kuolema on tätä kirjoitettaessa herättänyt paljon keskustelua, jossa on pahoiteltu tapah- tunutta. Yhteiskunnan olisi sopivin muodoi tuettava sanomalehdistöä, et- tei lehtikuolemia pääsisi tapahtumaan. Yhdenkin lehden ilmestymisen lakkaa- minen, vaikkapa pienenkin, kaventaa aina sananvapautta ja on sitä tietä uh- kana demokraattiselle yhteiskunnalle. Ovathan joskus jopa vaatimattomat monisteet olleet kulan arvoisia tieto- lähteitä.

Lehdistöllä on myös vastuunsa sillä suuri vapaus edellyttää suurta vastuuta. Ilmeisesti äärimmilleen viety lehdistön vapaus ei ole vastuullista. Jos lehti ot- taa sen kannan, että uutinen kuin uutinen, se julkaistaan tapahtukoon ympä- rillä mitä tahansa, niin lehti ei ole kä- sittänyt vastuutaan eikä käyttänyt oi- kein vapauttaan.

Yksilön suoja varallisuuteen tai ase- maan katsomatta samoin kuin yhteis- kunnan kokonaisuute on asetettava rajat- toman julkaisuvapauden edelle.

Kirjoituksessa on edellä käsitelty viestintää eli tietojen välitystä ja viih- dettä siinä muodossa kuin sitä harjoit- tavat televisio ja radio sekä sanomaleh- distö. Valistus on jäänyt käsittelemättä. Sitäkin on televisiossa, radiossa ja sa- nomalehdissä.

Ilmeistä kuitenkin on, että sanoma- lehdistö on menettänyt aikaisemman asemansa valistajana muille viestintä- välineille. Esimerkiksi aikakausleh- distöllä on valistukseen oma otteensa. Parhaimmat aikakauslehdet ovat hyviä viihdelehtiä, mutta niiden joukossa on lehtiä, joiden sisältö käsittelee myöskin valistukseksi katsottavaa joskin hieman helppotajuisessa muodossa. Ehkäpä niin onkin paras.

Radion ja varsinkin television tultua

markkinoille sanomalehdistön piirissä pelättiin tulevaa kilpailua. Näyttää kui- tenkin siltä, että uudistuvalla ja tekniikan uusimpia menetelmiä hyväkseen käyttävällä sanomalehdistöllä on vielä paljon sanomista viestinnän alueella.

□

Sanomalehti, valtio ja puolueet

Veikko Löyttyniemi

Toimitusjohtaja,
Sanomalehtien Liitto r.y.

Vuoden 1973 lopulla oli Pariisiin koontunut Keski-Euroopan eri maiden sanomalehtien edustajia keskustelemaan mm. aiheesta millaista taloudellista tukea valtio myöntää sanomalehdistölle ja millaista tukea pyritään hankkimaan.

Ranskasta oli esillä sanomalehdistön verohelpotusten laajentaminen ja postitaksien alentaminen sekä investointiluottojen lisääminen.

Länsi-Saksassa pyritään niin ikään postitaksien alentamiseen sekä investointirahaston perustamiseen.

Belgiassa sanomalehdistö sai vuonna 1973 yhteensä 200 miljoonaa frangia tukea ja vuonna 1974 summa kaksinkertaistuu; lisäksi pyritään laajentamaan valtion ilmoittelua sanomalehdistössä.

Luxemburgissa pyritään edellisten lisäksi laajentamaan sanomalehden käyttöä koulussa opetusvälineenä.

Hollannissa myönnetään sanomalehdistölle kompensatiota radio- ja televisiomainonnan vuoksi.

Italiassa odotetaan valtion lehdistötukea esittäneen komitean ehdotusten toteutumista.

Pohjoismaissa — Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa — on valtiovalta niin ikään ryhtynyt taloudellisesti tukemaan sanomalehdistöä. Tukea myönnetään useassa muodossa aina halvoista investointiluoista ns. suoraan tuken esimerkiksi kakko- ja kolmoslehdille.

Mainitussa kokouksessa Englannin ja Irlannin sanomalehdistön edustajat ilmoittivat, että heidän maassaan valtio ei myönnä taloudellista tukea eikä lehdistö sitä heidän maassaan haluakaan; sanomalehdistö tahtoo välttää valtiovaltan puuttumisen lehdistön asioihin. Esimerkiksi Englannissa hiljattain toteutettu postimaksujen pieni alennus oli osoittautunut jokseenkin merkitykselliseksi, koska sanomalehdet jaetaan enimmäkseen muilla tavoin kuin postin kautta — mm. irtonumeromyynein. Valtio toteuttaa kyllä paljon sanomalehti-ilmoittelua.

Jos vertaa muiden maiden tilannetta Suomeen, olisi edellä olevasta poimitava useitakin mielenkiintoisia näkökohtia. Merkille pantavaa on, miten Englannissa ja Irlannissa sanomalehdistö poikkeuksellisesti torjuu valtion

tuen vedoten sanomalehdistön riippumattomuuden vaalimiseen. Toinen seikka — ja erityisen mielenkiintoinen sekä tärkeä — on se, että muihin Länsi-Euroopan maihin verrattuna näyttää Suomi olevan ainoa, jossa valtiovalta on ryhtynyt jakamaan suoraa taloudellista tukea rajoittaen sen käytännöllisesti katsoen vain eri puolueiden äänenkannattajiin jättäen sitoutumattoman sanomalehdistön sitä ilman.

Yleisten taloudellisten periaatteiden mukaisesti olisi kohtuullista, että sanomalehtiteollisuuskin tulisi toimeen samoin liikeperiaattein kuin muutkin elinkeinot. Sanomalehtiteollisuudella on kuitenkin suuri ero muihin teollisuusaloihin: se välittää uutisia, tietoja, mielipiteitä, aatteita.

Meidänkin maassamme on katsottu realiteetiksi, että valtiovaltan on taloudellisesti tuettava sanomalehtien tietojen hankintaa ja välitystä. "Vapaa mielipiteenmuodostus nojautuu suurelta osalta juuri sanomalehdistöön, suurimman osan yhteiskunnallisesta informaatiostamme hoitaa juuri sanomalehdistö ja viime vuosina on sanomalehdistö joutunut yhä kasvavien taloudellisten vaikeuksien keskelle", kuten Sanomalehtien Liitto totei viime vuonna antamassaan kannanotossa.

Juuri viimeisin edellä mainituista perusteista onkin tehnyt kysymyksen sanomalehdistön taloudellisesta tukemisesta ajankohtaiseksi. Meillä on jo ajat sitten toteutettu sellaisia valtion välillisiä toimenpiteitä, jotka helpottavasti kohdistuvat kaikkien sanomalehtien talouteen. Näiden kehittämiseen on edelleenkin kiinnitettävä suuri huomio. Mutta valtion taloudellisen tuen myöntäminen suoraan joillekin sanomalehdille — jota maassamme on tapahtunut jo muutaman vuoden ajan — ei meidänkään maassamme voi olla aiheuttamatta kysymysmerkkejä.

Nämä kysymysmerkit ovat pohjimmiltaan samantapaisia kuin mitä edellä tuli korostetusti esiin Englannista ja Irlannista. Maamme sanomalehtien keskeisin järjestö, Sanomalehtien Liitto, jonka jäsenistö koostuu sekä sitoutumattomista että puolueiden äänenkannattajina toimivista sanomalehdistä ja jonka jäsenlehtien yhteislevikki on yli 90 % koko sanomalehdistömme yhteislevikistä, mainitsi edellä jo lainatussa kannanotossaan valtion tuesta:

"Tällöin on kuitenkin kaikin voimin estettävä sanomalehtien muodostumisen julkisesta vallasta siten riippuvaiseksi, että vapaa mielipiteen muodos-

tus ja sanomalehtien merkitys julkisen vallan toimenpiteiden kontrolloijana ja arvostelijana voisivat heikentyä."

Sanomalehdistöllä kokonaisuutena on selvä yhteiskunnallinen ja samalla korostetun institutionaalinen asema muihin tiedotusvälineisiin verrattuna. On kohtuullinen vaatimus, että sanomalehdistöä ja sen hoitamaa tietojen hankintaa ja välitystä valtion tuenkin suhteen käsiteltäisiin kokonaisuutena.

Jos vaikeassa taloudellisessa asemassa oleville sanomalehdille yhteiskunnassa katsotaan aiheelliseksi myöntää valtion tukea, olisi jokaisella tämän ehdon täyttävällä sanomalehdellä oltava mahdollisuus sitä saada.

"Sanomalehtiä ei saa ryhmitellä jaosta osallisiksi tai osattomiksi leviikin, ilmestymispaikan, puoluesidonaisuuden tai sitoutumattomuuden tahi muun vastaavan seikan perusteella", kuten Sanomalehtien Liitto on kannanotossaan todennut.

Ja kun vaikeassa taloudellisessa asemassa oleville lehdille myönnetään tukea, on samalla huolehdittava siitä, että ei käydä valtion toimenpitein heikentämään muiden sanomalehtien toimintaedellytyksiä. Yhteiskuntajärjestelmämehän on onneksi sellainen, että ennen kaikkea kansalaisten valinnanvapauden on saatava ratkaista sanomalehtien suosituimmuus: lukijat itse valitsevat tilaamansa lehdet.

Onko sitten Suomessa havaittavissa niitä vaaroja, joita välttääkseen sanomalehdistö Englannissa ja Irlannissa torjuu valtion taloudellisen tuen? Viesintäpoliittista keskustelua viime vuosina seuranneet ovat saattaneet havaita eräitä mielenkiintoisia piirteitä, jotka liittyvät sanomalehdistön asemaan ja sen hoitamaan tietojen ja mielipiteiden välitykseen sekä sanomalehdistön riippumattomuuteen. Ottakaamme pari tuoretta esimerkkiä:

Nuori eturivin kansanedustaja — keskeinen henkilö maamme politiikassa keskeisessä puolueessa — syyttää haastattelussaan puolueensa kolmen äänenkannattajan unohtaneen täysin lehtimiesmoraalin. Hän toteaa, että luulisi puolueelta voimakasta tukea taloudenhoidossa saavien lehtien noudattavan kirjoittelussaan myös puolueen etua ja mainitsee vielä, että ei voi muuta kuin kysyä, mistä syystä kyseisiä lehtiä pidetään hengissä.

Toinen niin ikään nuori ja kyvykäs kansanedustaja toisesta puolueesta moittii puolueensa äänenkannattajia sellaisesta kirjoittelusta, joka estää

puolueen pääsemästä tiettyihin tavoitteisiinsa.

Edellä mainitut puheenvuorot poikkeavat selvästi maassamme perinteisesti vallalla olleesta, sanomalehdistön vapaan tiedon- ja mielipidevälityksen maksuneesta käsityskannasta. Nämä kansanedustajat eivät siis ole ääripuolueiden edustajia, joten mm. sellaisen ryhmittymän kuin Suomen Rauhanpuolustajien vaatimuksen sananvapauden kaventamisesta ns. "rauhanlain" avulla, voimme tässä jättää omaan arvoonsa; tämä ryhmittymähän tarkastelee asioita toisen yhteiskuntajärjestelmän kannalta.

Tarkasteltaessa puheenvuoroja sisäpoliittiselta kannalta on muistettava puoluevallan selvä kasvu yhteiskunnallisessa elämässämme. Tämä kasvu heijastuu vaikutuksineen joka puolelle. Puheenvuoroista voimme jo ounastella, että se tulee yhä enemmän heijastumaan myös viestintäpoliittiseen keskusteluun. Mikä tässä kehityksessä on oleva sanomalehdistön asema, sanomalehdistön, josta suurin osa on puoluepoliittisesti sitoutumatonta ja puolueiden äänenkannattajiksi lukeutuvat sanomalehdet nekin usein kannanotoissaan hyvin itsenäisiä ja uutispalstoilla laaja-alaisia?

Puoluelaki, puolueiden saamat määrärahat jne. samaistavat valtiovallan yhä enemmän puoluevaltaan. Naapurimaassamme Ruotsissa korostetaan mielellään sanomalehdistön tehtävää "valtiovallan kritisoijana"; meillä esimerkiksi Viestintäpoliittinen komitea korosti vuonna 1973 ilmestyneessä osamietinnössään sanomalehdistön merkitystä "demokratiaan olennaisesti kuuluvan vapaan keskustelun ja mielipiteiden vaihdon forumina, poliittisen toiminnan monipuolistajana ja vireyttäjänä sekä yhteiskunnallisen vallankäytön sekä yhteiskunnallisen valvojan". On mahdotonta ajatella, että meillä kehitys veisi tuon sanomalehdistön tehtävän mitätöimiseen! Jos sanomalehdistöltä poistuisi tämä tehtävä, olisi meidän maassamme paljon muutakin muuttunut täysin toisenlaiseksi.

Sanan- ja painovapauden muodot eivät tietystikään ole täysin staattisia. Yhteiskunnallisen elämän kehittyessä saattaa tulla eteen sellaisia piirteitä, jotka vaikuttavat lehdistönkin oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Onhan havaittavissa merkkejä, että painovapauden, kuluttajalainsäädännön ja tekijänoikeuden alalla työskennelleet valtiovallan asettamat komiteat ja toimikunnat ovat — ilmeisen hyvääkin tarkoittavissa — mietinnöissään antaneet viitteitä uusista virtauksista. On tarkoin kyettävä huolehtimaan siitä, että sanan- ja painovapauden puhtaita periaatteita ei päästä näiden yhteydessä rikkomaan.

Arkkipiispa Martti Simojoki käytti joitakin aikoja sitten puheenvuoron vapaasta sanomalehdistöstä todeten: "Me helposti ja mielellään korostamme sanomalehdentoimittajan vastuuta ja esitämme syytöksiä vastuun puutteesta erityisesti, jos meitä itseämme tai edustamaamme laitosta arvostellaan. Mutta sanomalehden vastuu on nimenomaan siinä, että väärinkäytöksiä, vinosuun-

tauksia, henkilökohtaisia oikeudenloukkauksia ja kaikenlaista salakähmäisyyttä ei kaunistella eikä salata, vaan paha paljastetaan henkilöön katsomatta." Puheenvuoron lähtökohtana oli ns. Watergate-juttu, mutta puheenvuorolla on kantavuutta myös meidän olojamme ajatellen.

Edellä tuli esille sanomalehdistön riippumattomuus, vastuu ja velvollisuus sisäpolitiikkamme kannalta. Maamme maantieteellisen aseman huomioon ottaen sanomalehdistön rooli on ulkopoliittisesti katsoen kieltämättä jonkin verran toisenlainen.

Helsingin yliopiston kansleri Mikko Juva on eräässä haastattelulausunnossaan hiljan siteerannut sanontaa "Suomi on sivistykseltään hakeutunut länteen ja politiikaltaan itään", mikä ilmaisee varsin hyvin ideologisen asemamme. Samassa haastattelussa pohdittiin sitä moraalista ongelmaa, että julkiset tiedotusvälineet maassamme käyttävät eri mittapuita käsitellessään epäkohtia sosialistisen järjestelmän ja poliittisen lännen piirissä. Mutta samalla todettiin, että valtiollisen radio- ja televisioyhtiön uutis- ja ohjelmapoliittikkaan tyytymätön voi etsiä lehdistöstä makunsa ja tarpeensa mukaista ohjelmaa.

Sanomalehdistö joutuu uutisia ja mielipiteitä välittäessään jatkuvasti myös pohtimaan, miten paljon ja missä muodossa esimerkiksi kielteisiä seikkoja voidaan eri maista tuoda esille heikentämättä toisaalta maamme ulkopoliittista asemaa ja toisaalta kansallista identiteettiämme ja yleistä moraaliamme.

Valtion johdon ohjatessa voimakkaasti rauhantahtoista puolueettomuuspolitiikkaamme, jossa keskeisenä tekijänä on YYA-sopimus itäisen suurvaltanaapurimme kanssa, esittää sanomalehdistö arvosteleviakin näkökohtia myös sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän omaavista maista.

Sanomalehdistö on eittämättä erittäin vastuullisen tehtävän edessä: sen on omalta osaltaan huolehdittava sekä kansan ulkoisen turvallisuuden että oman arvontunnon säilymisestä. Sanomalehdistön ja valtiovallan suhteet tulevat tässä esille mitä keskeisimmässä muodossaan. Ja tällöin soisi kummankin osapuolen muistavan, että "oikea sanomalehti on yleisöön niin kuin omatunto yksilöön". □

Sopimukset ja luottamushenkilöt 31. 12. 1973

Graafisen Teollisuuden Työnantajaliiton ja Suomen Kirja-työntekijäin Liiton välinen työehtosopimus — voimassa 31. 3. 1976 asti.

Suomen Työnantajain Keskusliiton ja Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliiton välinen runkosopimus — voimassa 31. 3. 1974 asti.

Graafisen Teollisuuden Työnantajaliiton ja Suomen Sanomalehtimiesten Liiton välinen työehtosopimus — voimassa 31. 3. 1975 asti.

Graafisen Teollisuuden Työnantajaliiton ja Suomen Teollisuustoimihenkilöiden Liiton välinen työehtosopimus — voimassa 31. 3. 1976 asti.

Graafisen Teollisuuden Työnantajaliiton ja Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliiton työehtosopimus — voimassa 31. 3. 1976 asti.

Graafisen Teollisuuden Työnantajaliiton ja Liiketyöntekijäin Liiton välinen työehtosopimus — voimassa 31. 3. 1976 asti.

Majoitus- ja ravitsemusliikkeiden työntekijöitä koskeva työehtosopimus — voimassa 31. 3. 1975 asti.

Kiinteistöalan talonmiehen työtä ja siivousta koskeva työehtosopimus — voimassa 31. 3. 1974 asti.

Luottamushenkilöt

Auto- ja kuljetusala

Päivävuoro
Yövuoro

Harri Norva
Jouko Sinisalo

Jakajat

Helsingin sopimusalueella:

Pääluottamusmies
Varapääluottamusmies
Hiekkaharju
Kerava
Korso
Nurmijärvi
Muulla maassa:
Hyvinkää
Hämeenlinna
Imatra
Järvenpää
Lahti
Lappeenranta
Lohja (va)
Riihimäki
Tampere

Helvi Hohteri
Kaisu Salo
Kerttu Bordi
Salme Vehkalahti
Eira Salonen
Anni Stigell

Hilda Ahvonen
Saara Aaltonen
Aini Punnonen
Anneli Tolmunen
Anni Vilen
Helvi Hyypiä
Pia Hemminki
Mirjam Kerminen
Inkeri Manninen

Kirjatyöntekijät

Pääluottamusmies
Sanomalehtipaino
Varapääluottamusmies
Latomo

Tuuvo Hörkkö
Lauri Korhonen
Lauri Korhonen

Stereotypia
Kuvalaatta
Rotaatio, päivävuoro
Rotaatio, yövuoro
Postitus, päivävuoro
Postitus, yövuoro
Kunnossapito
Sanomapaino
Varapääluottamusmies
Hiomontie
Paino
Foto-lito
Sitomo
Postitus
Strömbergintie
Latomo
Paino
Sitomo
Valimontie
Kunnossapito

Heikki Hartikainen
Matti Siren
Oiva Salo
Unto Lauronen
Aleksij Eklöf
Väinö Saloniemi
Pauli Vaahtera

Mauri Auvinen

Kyösti Rautiainen
Reijo Toivanen
Pekka Arjosaari
Elisabeth Leinonen

Mauri Auvinen
Pertti Liinkangas
Martta Kaivola

Erkki Nevalampi

Tekniset toimihenkilöt

Sanomapaino
Sanomalehtipaino

Niilo Turkkila
Arvo Lehti

Teollisuustoimihenkilöt

Pääluottamusmies
Varapääluottamusmies
Tilausliikenneosasto
Uudenmaankatu
Keskusta
Pitäjänmäki
Asiakaspalvelukonttorit,
asioimistot, jakelukonttorit
Markkinointi-, työnjohto-,
tarkastus- ja myyntitehtävät

Toini Tanner
Marjatta Iivonen
Aili Järveläinen
Ritva Suokas
Marjatta Iivonen
Irma Seppälä

Marjatta Iivonen

Lauri Koski

Toimitukselliset työntekijät

Pääluottamusmies
Varapääluottamusmies
Helsingin Sanomat
Ilta-Sanomat
Aikakauslehdet
Lehtikuva Oy
pääluottamusmies

Leena Salminen
Iiris Eno
Iiris Eno
Kauko Jämsen
Ellinoora Ylipoussu
Heikki Wegelius

1. 1. 74 alkaen on tapahtunut seuraavat muutokset:

Kirjatyöntekijät

Sanomalehtipaino
Postitus, päivävuoro
Postitus, yövuoro
Kunnossapito
Hiomontie
Foto-lito
Latomo

Anni Torkkeli
Aune Karmaluoto
Mauri Kaijomaa

Johannes Tarnanen
Tauno Holappa

Tekniset toimihenkilöt

Neuvotteleva yhdysmies
Sanomalehtipaino
yhdysmies
Sanomapaino/Hiomontie
yhdysmies
Sanomapaino/Strömbergintie
yhdysmies

Niilo Turkkila

Aarni Pitkänen

Runar Böhling

Veikko Koskinen

Teollisuustoimihenkilöt

Pääluottamusmies
Varapääluottamusmies
Tilausliikenneosasto
Keskusta
Asiakaspalvelukonttorit,
asioimistot, jakelukonttorit

Marjatta Iivonen
Irma Seppälä
Ritva Marjanen
Sinikka Nyman

Kirsti Vesterinen

Toimitukselliset työntekijät

Ilta-Sanomat
Aikakauslehdet
Lehtikuva Oy

Matti Rinne
Pekka Leskelä
Pekka Haraste

Tulivuori repäisi saaren kahtia Yli 5000 islantilaista pakoon

Islantiin edellisenä yönä saapuneen tulivuoren räjähdys aiheutti suuren tulivuorun. Tulivuori repäisi saaren kahtia ja yli 5000 islantilaista pakoon. Tulivuori on saaren kahtia repäissyt ja yli 5000 islantilaista pakoon. Tulivuori on saaren kahtia repäissyt ja yli 5000 islantilaista pakoon.

Helsingin kaupunginteatterin johto irtisanoutui
Helsingin kaupunginteatterin johto on irtisanoutunut. Teatterin johto on irtisanoutunut ja teatterin johto on irtisanoutunut.

Suomi tunnustettomuu jatkokaikaa

Suomi tunnustettomuu jatkokaikaa. Suomi tunnustettomuu jatkokaikaa ja Suomi tunnustettomuu jatkokaikaa.

Rekola ja Paavela vaihtane tehtäviä
Rekola ja Paavela vaihtane tehtäviä. Rekola ja Paavela vaihtane tehtäviä ja Rekola ja Paavela vaihtane tehtäviä.

Valio osti voita ja maitojauhetta EEC:stä
Valio osti voita ja maitojauhetta EEC:stä. Valio osti voita ja maitojauhetta EEC:stä ja Valio osti voita ja maitojauhetta EEC:stä.

Laava valtasi tulivuorisaaressa
Laava valtasi tulivuorisaaressa. Laava valtasi tulivuorisaaressa ja Laava valtasi tulivuorisaaressa.

Linnamo, Lindblom ja Jyränki syytettiin Zavidovo-vuodosta

Linnamo, Lindblom ja Jyränki syytettiin Zavidovo-vuodosta. Linnamo, Lindblom ja Jyränki syytettiin Zavidovo-vuodosta.

HS tapaus Zavidovosta
HS tapaus Zavidovosta. HS tapaus Zavidovosta ja HS tapaus Zavidovosta.

Japanin autoteollisuus
Japanin autoteollisuus. Japanin autoteollisuus ja Japanin autoteollisuus.

Ahti Karjalainen: EEC-sopimus hyväksytään suoja-alueista välittämättä

Ahti Karjalainen: EEC-sopimus hyväksytään suoja-alueista välittämättä. Ahti Karjalainen: EEC-sopimus hyväksytään suoja-alueista välittämättä.

NESTE KAAVAILEE TAAS JALOSTAMOA TVÄRMINNEEN
NESTE KAAVAILEE TAAS JALOSTAMOA TVÄRMINNEEN. NESTE KAAVAILEE TAAS JALOSTAMOA TVÄRMINNEEN.

Lasten päivä-koteihin tungos
Lasten päivä-koteihin tungos. Lasten päivä-koteihin tungos ja Lasten päivä-koteihin tungos.

TURVAKOKOUKSEN ENSI VAIHE ALKOI

TURVAKOKOUKSEN ENSI VAIHE ALKOI. TURVAKOKOUKSEN ENSI VAIHE ALKOI ja TURVAKOKOUKSEN ENSI VAIHE ALKOI.

Saksoilla uuden tason avausliike Helsingissä
Saksoilla uuden tason avausliike Helsingissä. Saksoilla uuden tason avausliike Helsingissä.

Puoluelehdistölle valtaosa lehittien lisämiljoonista
Puoluelehdistölle valtaosa lehittien lisämiljoonista. Puoluelehdistölle valtaosa lehittien lisämiljoonista.

Virastotalolle vapautus verosta
Virastotalolle vapautus verosta. Virastotalolle vapautus verosta ja Virastotalolle vapautus verosta.

Arabimaiden osanottoa varten uusi työryhmä

Arabimaiden osanottoa varten uusi työryhmä. Arabimaiden osanottoa varten uusi työryhmä.

Huippu-urheilun hyöty ja haitta
Huippu-urheilun hyöty ja haitta. Huippu-urheilun hyöty ja haitta.

Miljoonapotti Helsingille
Miljoonapotti Helsingille. Miljoonapotti Helsingille ja Miljoonapotti Helsingille.

HS:n pohjoisin lehdenjakaja

Martti Huhtamäki

Päätoimittaja, Ilta-Sanomat

Uula Itäkivi, 48, on maalaiskirjeenkantaja Utsjoen Nuorgamista. Hänen kuniakkaana tehtävänä on kantaa Suomen pohjoisimman kylän lehdet, kirjeet ja kortit. Näiden joukossa kulkee

myös Suomen pohjoisin Helsingin Sanomat.

— Se on näin minun kannaltani joka suhteessa painavaa sanaa, hymyilevä lappalainen sanoo.

Kun Ludviginkadulla Sanomalehtipainossa lehden valmistumishetkillä ja usein muulloinkin on kysymys sekunneista, kuumista tunnelmista ja adrena-

liinin noususta, Nuorgamissa, lehden tullessa perille, kysymys on vuorokaudista, tunteittain ihmismieliin luomasta rauhasta ja leppoisasta odotuksesta.

— Uula sen tänne kantaa tehtävänsä mukaisesti maanantaisin ja perjantaisin, vaan näitä välipäivien lehtiä me kyllä itsekin haemme TVL:n autolla kun sattuu olemaan postiin asiaa, sanoo lehden ensimmäinen

vastaanottaja, työnjohtaja Sauli Kontsas Pulmankijärven rannalla, Norjan rajaa vastapäätä.

Kontsas tekee joukkoineen Nuorgamin ja Sevettijärven välille suunnitellun tien pohjoisinta osuutta.

— Tämä tie tuohon järven päähän, muun muassa Uula Itäkiven kotikylälle, valmistuu toivottavasti hyvinkin nopeasti, mutta Sevettijärvelle tätä ei saatane valmiiksi ennen vuotta 2000. Eikä ole väliksi silloinkaan. Turha näitä Lapin erämaita on ruveta tämän enempää teillä halkomaan. Luonto on täällä riittävän suuressa vaarassa muutenkin, Kontsas sanoo.

Helsingin Sanomat luetaan TVL:n parakeissa, sillä aikaa on pitkät iltapuhut ja usein myös pitkät viikonloput. Kaikki paristakymmenestä työryhmään kuuluvista kun eivät voi edes aina viikonloppuisin pistäytyä pitkien matkojen takia kotimaisemissaan.

Uula Itäkivi on poikamies. Hän ei pysty elämään pelkästään kirjeenkantajan palkallaan.

— Se on paljolta kalojen ja riekkojen varassa tämä eläminen näillä main. Joskus sitä saa hyviäkin saaliita, joskus ei mitään. Tämä postinkanto on sellaista nollahommaa nykyään, Uula Itäkivi sanoo.

— Sitähän on joku etelän insinööri laskenut, että esimerkiksi tällaisen moottorikelkan ajaminen maksaa

kaiken kaikkiaan jo kaksi markkaa kilometriltä ja varmasti on oikein laskenut, jos riittää enää sekään. Paitsi että tuo menovesi on kallista, telojakin kuuluu ainakin yksi vuodessa ja se on ainakin 500 markkaa.

Uula Itäkiven postipiiri on 22 kilometriä. Talvella se sentään tulee helposti kierretyksi moottorikelkalla ja kesällä pyörällä sekä jalan. Mutta kelirikkoajat ovat pitkät ja vaikeat.

— Usein joutuu ensin soutamaan veneellä jättien seassa tuonne Pulmangin Norjan puoleiselle rannalle ja kävelemään siellä muutaman kilometrin ennen kuin pääsee rantajäitä myöten takaisin Suomen puolelle. Ei siinä silloin oikein toivo, että lehti olisi 80-sivuinen, varsinkin kun säkissä on niitä kolmen tai neljän päivän annos kerrallaan. Ei tässä kyllä muuten valittamista ole ja lehden sisältöä ainakin täällä kovasti kehuaan. Uula Itäkivi kertoo työkentästään. Hiukan hiljaisella äänellä, mutta elämänsä tyytyväisenä.

Uula ei ole pelkästään paperille painetun sanan saattaja. Hän toimittelee muitakin ihmisten välisiä asioita, poikkeaa hetkeksi joka talossa, juo kupin kahvia ja vaihtaa kuulumisia.

Elli-Maarit Aikio, 75, on Uulan reitille sattuvan suurimman talon vanhaemäntä, nopeasanainen vanhus puhutaan sitten suomea tai koltan kieltä.

— Tästä meidän rannalta ne lähtevät etelänkin herrat monesti tuonne tunturiin patikoimaan. Ja hyvin muistavat täällä olleensa, varsinkin kun ovat alkukesästä olleet. Sääs-
ket ovat pitäneet siitä huolen, Elli-Maarit Aikio veikestelee.

Päätiedotusväline täällä päin on kuitenkin Lapin Kansa. Se tulee jokaiseen saavuun. Talouksia Nuorgamissa on noin 130, selvittää tilannetta tumma postinhoitaja Liisa Johansen, joka muutama vuosi sitten "harhautui" Nuorgamiin ja naimisiin Keuruulta, mutta ei aio enää Lapista minnekään lähteä.

— Nuorgam on Jäämeren ja Golf-virran vaikutuksesta jo yksin ilmastonsakin puolesta ihanteellinen asuinpaikka. Ei koskaan liian kylmä ei edes silloin kun Utsjoen Kevolla mitataan Suomen alhaisimpia lämpötiloja. Tämä on myös vilkas turistikylä, jossa tapaa ihmisiä maailman kaikilta kolkilta, kaunis postinhoitaja sanoo.

— Ja iloita voimme siitäkin, että Nuorgamissa meillä lienee maailman vapain raja.

Tämä oli siis lyhyt tarina Suomen pohjoisimman Helsingin Sanomien vaiheilta sen jälkeen kun tämän päivän lehti tulee seuraavana päivänä klo 13 Nuorgamin postiin. Se on opettavainen kertomus siitä, että hyvät uutiset eivät äkkiä vanhene. □

Johtajisto

Aatos Erkko, toimitusjohtaja
Väinö J. Nurmimaa, varatoimitusjohtaja,
sanomalehtiryhmän johtaja
Teo Mertanen, Helsingin Sanomain
vastaava päätoimittaja

Jaakko Hannuksela, suunnittelu- ja
kehitysryhmän johtaja (1.9.73 alk.)
Matti Peltonen, aikakauslehti- ja
kirjaryhmän johtaja
Jaakko Rauramo, Sanomapainon johtaja
Martti Teräsalmi, hallinto- ja
talousryhmän johtaja

Sakari Almi, sanomalehtiryhmän
markkinointijohtaja
Juhana Perkki, kustannusjohtaja
johtokunnan sihteeri
Matti Salminen, sanomalehtiryhmän
tekninen johtaja

Päätoimittajat

Helsingin Sanomat:
Teo Mertanen, vastaava
Heikki Tikkanen
Keijo Kylävaara

Ilta-Sanomat:
Olavi Aarnejärvi, vastaava
Maija-Liisa Heini
1.1.74 alkaen Martti Huhtamäki,
vastaava

Me naiset: Helena Ahti
Aku Ankka: Alli Peltonen
Viikkosanomat: Jalmari Torikka
Kodin Kuva-lehti: Maire Varhela
PM purje ja moottori:
Matti Korjula, vastaava
Niilo Littunen
Zoom: Mary A. Wuorio